

NTFs forum for tillitsvalgte, Oslo 3.-4. mars:

Mange, mange spørsmål

Forum for tillitsvalgte hadde som mål å se på egen organisasjon og arbeidsmåte. Med blikket rettet innover var hovedspørsmålene om NTF er en åpen og demokratisk organisasjon, og om systemet er egnet til å møte dagens og fremtidens utfordringer.

NTFs ledelse hadde også invitert noen fra utsiden, som kjenner NTF godt, for å høre deres oppfatning av NTF som politisk aktør, profesjonsorganisasjon og samarbeidspartner. Tidligere president i NTF, Carl Christian Blich, og dekan ved Det odontologiske fakultet i Oslo, Pål Barkvoll, hadde takket ja til invitasjonen om å gi sitt syn på NTFs utfordringer i tiden fremover.

Blich innledet med å spørre om NTF vet hvor skoen trykker – på medlemmenes føtter? Og han skyndet seg å legge til at han slett ikke er sikker på at han selv hadde denne innsikten den gangen han ledet foreningen.

– Poenget er at for å bestemme et arbeidsprogram må en vite hvor skoen trykker. En må vite, for å velge riktig medisin. I tillegg til å vite hva som er problemet, må en også vite hvor en vil. Vet en ikke hvor en vil kan en fort få en

Carl Christian Blich snakket om en rekke problemområder og etterlyste gode strategiske planer for NTF, med klare mål og muligheter for operasjonalisering.

Leder av Telemark Tannlegeforening, Terje Fredriksen, tilkjennega et behov for mer informasjon og kontakt mellom lokalforeningene og NTFs sentrale ledelse.

strategi som går i mange retninger. Kunsten er å få en strategi som går i én retning og, ikke minst viktig, en strategi som kan operasjonaliseres, understreket Blich.

Han beskrev situasjonen i 2016 slik: 12-åringer har i gjennomsnitt én fylt tann. 18-åringer har i gjennomsnitt fire fylte tenner. På Sørlandet gjøres tannlegestillinger i Den offentlige tannhelsetjenesten (DOT) om til tannpleierstillinger. Alle tannlegestillinger i DOT er i all hovedsak besatt. NTFs jurister har 2 000 saker å løse (han la til at han håper at det tallet er feil), Praksiseierforeningen (2015) snakker om slavekontrakter i privat sektor. Det utdannes flere tannleger enn noen gang (250 fra utlandet i fjor). Norske læresteder har cirka 1 000 plasser fordelt på fem årskull. Til sammen er det cirka 4 500 årverk i norsk tannhelsetjeneste totalt.

– Jeg skjønner at det er vanskelig for NTF å ta opp dette med antall tannleger. Men kanskje man må?

– Kunsten er å adressere det på riktig måte. En har tidligere sett uheldige følger av at det er varslet om at det ikke er behov for å utdanne flere tannleger. Plutselig er det for få igjen, og det er ikke hensiktsmessig.

– Like fullt: Nye tannlegestudenter går mot fem år med studier, etterfulgt av minst 40 år med yrkesliv. Det er veldig uheldig hvis det er slik at det er for mange som velger dette yrket. Hva skal de gjøre alle sammen, hvis de blir for mange?

– Ubesvarte spørsmål i tiden er hva som blir effekten av at kvinneandelen på studiet er så høy som den er? Og hvilket tannbehandlingsbehov en vil se i befolkningen, med nåværende og fremtidig innvandring, og kanskje befolkningsvekst? Kommer det et økt behov?

– Fylkestannlegen i Hordaland har for øvrig et poeng når han sier at opplevelsen av at det er færre oppgaver å ta tak i for tannleger i privat praksis skyldes at det er bedre tannhelse

Magnus Marsdal fra Manifest Tankesmie stilte spørsmålet om verdens likeste land har gått i velferdsfella?

Visepresident i NTF Gunnar Amundsen innledet forum for tillitsvalgte med en gjennomgang av organisasjonens oppbygning og beslutningsprosesser.

i befolkningen, og ikke at DOT behandler noen få voksne pasienter.

– Så til det vanskelige spørsmålet: Gitt at vi er blitt for mange tannleger – hva er riktig medisin?

– Er medisinen å ansette flere advokater i NTFs sekretariat? Eller er det å få analysekompetanse i sekretariatet?

For offentlig sektor vil spørsmålet være: Hvordan fremforhandle gode lønns- og arbeidsvilkår i årene som kommer?

I privat sektor spør vi om eventuelle problemer skyldes griske klinikkeiere, eller om unge nyutdannede tannleger forventer for mye? Eller er det markedet som er problemet?

Hvilken fremtid ser vi for spesialistene? Hvilken rolle spiller kompetansesentrene? Får vi underbeskjeftegede allmennpraktikere?

Blich, i likhet med Pål Barkvoll, unnlot ikke å nevne at han stiller seg uforstående til Tannhelsetjenestens kompetansesenter på Østlandet, TKØ, som har etablert seg på Majorstuen i Oslo. Begge understreket også tydelig at de mener tannhelsepolitikken i Norge først og fremst meisles ut av byråkratiet i Helse- og omsorgsdepartementet, og ikke av politikerne.

– Når det kommer til sentral helsepolitikk er tannhelse under radaren. Det vil si at tannhelsefeltet blir styrt av administrasjonen i Helse- og omsorgsdepartementet. Nøkkelen ligger altså i byråkratiet. Og jeg håper at NTFs ledelse i dag har bedre forbindelse dit enn det jeg hadde i min tid, sa Blich.

– Lokalpolitisk opplever vi at det blir oppstyr når det legges ned en tannklinik. Men jeg vil hevde at de aller fleste lever fint med at det blir litt lang reisevei til tannklinikken.

– For ganske få år siden var fordelingen av tannleger et reelt politisk problem. Slik er det ikke lenger.

– Et hovedanliggende er at for å være gode tannleger trenger vi

Dekanen ved Det odontologiske fakultet i Oslo, Pål Barkvoll, pekte på lønnsutvikling for statlig vitenskapelig ansatte ved lærestedene som et område der han ønsker tettere samarbeid med NTF.

å praktisere mye. Samtidig blir befolkningen friskere og friskere. Her er det ikke lett å finne balansen.

– Jeg vet at dette høres negativt ut. Samtidig er jeg redd bølgen kommer. Og spørsmålet er om sammenføyningene i NTF vil holde. Vi har et felles problem: Befolkningen blir friskere. Om 10–15 år kommer jeg til å trenge dobbelt så mange pasienter som jeg har i dag, mente Blich, og fortsatte:

– Hva skal foreningens rolle være? Er de strategiske planene operasjonelle nok? Hvor skal vi, og når skal vi være der? Jeg tror ikke det er nok å arrangere representantskapsmøter hvert annet år. Det bør i hvert fall være noe annet innimellom.

– I min tid kalte jeg NTF en konsensusforening. Da vi klarte å ta en beslutning, var toget gått. Det ødela mye at vi ikke ble raskere enige om operative mål.

– Jeg mener NTF bør lage planer som tar høyde for worst case. Hva om private klinikkeiere går til NHO? Hva om offentlig tannhelsetjeneste blir satt ut på anbud? Kanskje kjeveortopedi blir finansiert gjennom kompetansesentrene? Og kanskje de samme kompetansesentrene starter kursvirksomhet, i konkurranse med NTF?

NTFs hovedstyremedlemmer ledet gruppearbeidene som handlet om NTFs utfordringer og muligheter, kommunikasjon og rekruttering og om NTF som demokratisk organisasjon.

Innspill fra venstre

Magnus Marsdal fra Manifest Tanke-smie, venstresidens tenketank, var invitert til NTFs forum for tillitsvalgte og innledet forumets dag to. Han viste at andelen av den norske befolkningen som er innenfor arbeidslivet stadig øker. Norge ligger på tredjeplass i verden, etter Island og Sveits, i andel sysselsatte. Riktignok har vi etter 2008 sett en sviktende sysselsetting for menn født i Norge.

Vi tilbringer relativt lite tid på jobben, men har høy produktivitet per arbeidstime. Og vi har høye lave lønninger. Vi har ikke markedsstyrt lønnsdannelse, noe fagforeningene sørger for.

Marsdal var også innom velferdsprofitørene. De som tjener penger på eksempelvis sykehjem og barnehager, og som fører norske skattepenger ut av landet, til skatteparadis og profitøres kontoer der.

Offentlige og private perspektiver

Farshad Alamdari og Ralf Husebø leder henholdsvis sentralt forhandlingsutvalg (SF) og sentralt næringsutvalg (SNU) i NTF. De hadde hver sin innledning på forum for tillitsvalgte.

Alamdari lurte på om det kommer en ny tannhelseslov snart. Den som skulle ha kommet i 2011. Det er blitt sagt at det skal komme et forslag nå, før juni 2016. Spørsmålet er om det fortsatt blir en særlov for tannhelse, eller om det blir innlemmelse i Helse- og omsorgstjenesteloven. Og hva vil endringene bli?

Den store saken er kommunereformen, og overføring av DOT. Hvor mange kommuner blir det? Skal alle kommuner få DOT, uansett størrelse? Hvordan vil endringene påvirke lønns- og arbeidsvilkår? Hva med pensjon og særavtaler? Hva kan ventes når det gjelder virksomhetsoverdragelse?

Hvor mange forhandlingssteder får vi, og hvor mange hovedtillitsvalgte? Hva vil skje med rekruttering og opplæring av tillitsvalgte? Hvilke kostnadsendringer blir det for NTF? Og hvordan blir lederstrukturen i kommunene? Hva skjer med tannlegene som har lederstillinger i dag? Vil det bli kjøp av tjenester fra privat sektor? Hva blir de samlede konsekvensene av privatisering og konkurranseutsetting? Blir det reguleringer?

Skal vi få en ny utredning av NTFs struktur?

– Hva med tannleger som er ansatt i privat praksis? Hvem ivaretar deres interesser? Kan vi få konflikt og splittelse internt i NTF? Vil vi bestå, som én forening?

– Hvis vi skal oppnå noe overfor politikerne, som liten yrkesgruppe, er det viktig å stå samlet.

Ralf Husebø pekte på utviklingen innen kunnskap og utstyr, som har funnet sted for tannlegene. Tidligere var også regelen at tannlegen hadde solo-praksis. I dag er det 4 793 private tannlegevirksomheter i Norge. Av disse er 2 714 uten ansatte, 639 har én ansatt, 1 200 har mellom to og fem ansatte, 200 har mellom seks og ni ansatte og 40 virksomheter har mer enn ti ansatte.

– Det er kommet store kjeder, som Colosseum, og det er kommet billigkjeder med utenlandsk bemanning som jobber i to måneder før de reiser hjem igjen.

Utenlandsklinikker åpner avdelinger i Norge, for å ta seg av reklamasjonene.

Det er dårligere lønnsomhet i privat sektor. Forbruksvarer er blitt dyre på grunn av valutasisituasjonen med svak norsk krone. Det er flere tannleger, og økt konkurranse. Det er dårligere økonomi i befolkningen, som følge av

blant annet situasjonen i oljenæringen. Bedre tannhelse gir mindre behandlingsbehov, mens flere tenner blant de eldre gir mer å gjøre. Mange nordmenn tar tannlegeutdanning i utlandet, og utenlandske tannleger vil jobbe i Norge.

Lisenstannleger tilbyr seg å jobbe gratis i ett år.

Vi ser et økt press på samarbeidsavtalene mellom praksiseier og leietannlege. Det tilbys lavere godtgjørelse enn før. Praksiseiere ønsker mer styringsrett over leietannlegene.

Vi ser at standardavtalene til NTF endres på, og at andre avtaler benyttes. Vær klar over at disse kan underkjennes av skattemyndighetene. Krav om arbeidsgiveravgift kan utløses, advarte Husebø, før han stilte flere spørsmål:

– Ønsker unge tannleger ansettelse i større grad enn tidligere? Går det mot flere ansettelser? Hvordan skal NTF ivareta de ansatte? Hvem skal føre lønnsforhandlingene i privat sektor? Hvem skal representere klinikkeierne? Kan NTF sitte på begge sider av bordet? Kan det oppstå andre konflikter? For DOT er det enklere på dette punktet. Her er NTF arbeidstakerorganisasjon.

Er løsningen at alle selger klinikken sin til Colosseum? Er pasientene tjent med det?

Trenger vi flere foreninger? Det vi vet er at det fungerer dårlig i Danmark og Sverige. NTF er foreløpig en sterk og samlet forening, som blir hørt politikere, byråkratiet og av media.

Klarer vi å stå samlet? Hva med Praksiseierforeningen og andre kritikere? Ønsker vi å stå samlet? Kan vi oppnå det samme hvis vi splittes? Vil kommunereformen påvirke NTF?

Kommer det anbud fra Budapest-klinikken? Vil pengene gå ut av Norge? Får vi velferdsprofitører på tannhelsefeltet?

NTFs president, Camilla Hansen Steinum, oppsummerte med å stadfeste at det er mange ubesvarte spørsmål. Hun uttrykte glede over ønsket om én samlet forening, og spurte:

– Hvordan får vi til det? Hvordan beholder vi styrken og påvirknings-

kraften? Hvilke endringer og forbedringer kan komme?

Dermed var det duket for gruppearbeid.

Hvordan fungerer foreningsdemokratiet?

– Hvordan skal vi få alle til å dra i samme retning, var et av spørsmålene?

Gruppen sa: – Bedre kommunikasjon fra hovedstyret til lokalforeningene. NTFs diskusjonsforum er tungvint. Kan det utvikles en app? Det må være rom for diskusjon innad, samtidig som NTF må stå samlet utad. NTF må ha fokus på å analysere fremtidsutsiktene. Hvis en vet hvordan fremtiden ser ut er en bedre rustet.

NTFs største utfordringer og muligheter.

Gruppen sa: – Ett mulig fremtidig problem er at det blir en splittelse mellom offentlig og privat. Hva gjør en med ansatte i privat sektor? Trengs det underforeninger? Ligger løsningen i ulike typer medlemskap – eksempelvis arbeidstaker og arbeidsgiver.

– En stor utfordring er kommunereformen, flytting av DOT og konsekvenser for NTF. Bring lokalforeningene inn i det politiske arbeidet, og sørg for skoling av tillitsvalgte lokalt, så de blir rustet til å jobbe politisk. I gruppen var det for øvrig uenighet om hvorvidt NTF bør jobbe for å reversere flytting av DOT fra fylkeskommunen til kommunen.

Det blir veldig mange kommuner.

– Hva gjør NTF da, med antall tillitsvalgte og lønnsforhandlinger?

– Andre utfordringer: Hvilke konsekvenser har kjededannelse i markedet? Ingen enkeltaktør bør bli for dominerende. Monopol er uheldig. NTF mister innflytelse. Store kjeder setter sin egen kurs. NTF mister inntekt hvis mange tannleger velger å stå utenfor.

Hvis det blir anbud i offentlig sektor må det løses med klare kravspesifikasjoner. Språkkrav blir viktig.

Det blir for mange tannleger, og fremtiden er usikker. Overbehandling er en konsekvens. Det bør ikke gis utdan-

ningsstøtte når tannlegekapasiteten er dekket. Samtidig er det et gode at det er fritt utdanningsvalg. NTF har en informasjonsoppgave: Ikke la unge mennesker utdanne seg til ledighet.

Kan NTF få skylda for det som går galt? Har ikke foreningen vært tilstrekkelig på vakt? Det er ikke lenge siden alle fikk jobb. Nå er det vanskelig, selv i Nord-Norge og for dem som er utdannet i Tromsø.

Kommunikasjon og rekruttering

Gruppen sa: – Studentforening er viktig. Og NTF trenger å beholde medlemmene. Kommunikasjonen er forbedret, og kan bli bedre. Kanskje NTF bør satse på å tilby bedre forsikringstilbud.

Hvorfor er det så mange jurister i NTF? Hva gjør de for oss? Medlemssiden til NTF med kursregistrering fungerer ikke alltid. Hvis det blir flere tillitsvalgte – hva skjer med retten til godtgjørelse? Økonomiske konsekvenser for NTF? Lokalforeningene trenger valgkomiteer. Trenger også kurs i bruk av sosiale medier. Og kanskje det trengs en arena for spørsmål om hvordan det er å være tillitsvalgt? Eller bare et sosialt møtepunkt?

Kommunereformen til slutt

Camilla Hansen Steinum avsluttet med å orientere om aktuelle saker, med kommunereformen på topp: NTFs ledelse har møtt statsrådene Høie og Sanner. Regjeringen og NTF har ulik virkelighetsoppfatning. Regjeringen legger til grunn at kommunereformen blir vellykket. NTFs største bekymring er at det blir små kommuner. Regjeringen sier at de ønsker en sterk offentlig tannhelse-tjeneste.

Lokal- og spesialistforeningene ytrer at de også ønsker å bli hørt når høringen kommer.

– Vi vil tenke på det når vi tar stilling til hvordan høringen skal organiseres internt i NTF, sa Steinum.

*Tekst: Ellen Beate Dyvi
Foto: Kristin Aksnes*